

Sygn. akt I Ca 45/16

POSTANOWIENIE

Dnia 28 kwietnia 2016 r.

Sąd Okręgowy we Włocławku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Andrzej Witka-Jeżewski
Sędziowie:	SO Barbara Baranowska SO Mariusz Nazdrowicz (spraw.)
Protokolant:	st. sekr. sądowy Małgorzata Dybowska-Pyrek

po rozpoznaniu w dniu 14 kwietnia 2016 r. we Włocławku

na rozprawie

sprawy z wniosku (...) S.A. w G.

z udziałem K. Ś., R. Ś., Skarbu Państwa - Starosty (...)

o stwierdzenie zasiedzenia służebności

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego w Radziejowie

z dnia 30 września 2015 roku, sygnatura akt I Ns 39/15

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę Sądowi Rejonowemu w Radziejowie do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

SSO Mariusz Nazdrowicz SSO Andrzej Witka-Jeżewski SSO Barbara Baranowska

Sygnatura akt I Ca 45/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy w Radziejowie oddalił wniosek (...) S.A. w G. (rozpatrywany w postępowaniu z udziałem R. Ś. i K. Ś. oraz Skarbu Państwa – Starosty (...)) o stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowych o treści odpowiadającej służebności przesyłu, obciążył wnioskodawcę kosztami postępowania oraz pobrał od niego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 4171,67 zł tytułem wyłożonych tymczasowo kosztów sądowych. U podstaw tego rozstrzygnięcia leży następujące ustalenia faktyczne i ich ocena prawna:

Na działce nr (...) urządzenia linii niskiego napięcia zostały wybudowane w latach 60-tych ubiegłego wieku. Na działce (...) urządzenia linii średniego napięcia zostały wybudowane

w 1987 roku. Na działce (...) urządzenia linii niskiego napięcia zostały wybudowane

w 1967 roku. Na działce (...) urządzenia linii niskiego napięcia zostały wybudowane

w 1987 roku. Na działce nr (...) urządzenia linii średniego napięcia zostały wybudowane

w 1981 roku, a niskiego napięcia w 1961 roku. Na działce nr (...) urządzenia linii średniego napięcia zostały wybudowane w 1981 roku, a niskiego napięcia w 1961 roku. Uczestnicy postępowania R. i K. małż. Ś. są współwłaścicielami (na zasadzie ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej) działek oznaczonych numerami geodezyjnymi:

a) nr(...)we W., na której znajduje się 5 słupów:

- 1 słup pojedynczy podtrzymujący linię niskiego napięcia 0,4 kV,

- 1 słup aowy podtrzymujący linię niskiego napięcia 0,4 kV,

- 2 słupy aowe podtrzymujące linię średniego napięcia 15 kV,

- 1 słup pojedynczy podtrzymujący linię średniego napięcia 15 kV (na słupie aowym znajduje się stacja transformatorowa),

b) nr (...) we W., na której znajduje się 1 słup aowy podtrzymujący linię

niskiego napięcia 0,4 kV,

c) nr(...)w Z., na której znajdują się 2 słupy pojedyncze podtrzymujące linię

niskiego napięcia 0,4 kV,

d) nr(...)w Z., na której znajdują się 2 słupy:

- 1 słup pojedynczy podtrzymujący linię średniego napięcia 15 kV,

- 1 słup aowy podtrzymujący linię średniego napięcia 15 kV (przy czym jedna noga tego słupa znajduje się na działce (...)),

e) nr (...) w O.; przez działkę tą prowadzą dwa napowietrzne przyłącza

elektroenergetyczne niskiego napięcia 0,4 kV do działek oznaczonych numerami

(...) i (...)

e) nr(...)w Kościelnej, na której znajdują się 3 słupy aowe podtrzymujące linię niskiego napięcia 0,4 kV (w tym jeden w granicy działki). Przebiega nad nią na długości 90 m linia napowietrzna średniego napięcia 15 kV.

Mając na uwadze powyższe ustalenia Sąd Rejonowy uznał, że wniosek nie zasługiwał na uwzględnienie. Jego podstawą prawną był przepis art. 305⁴ kc w zw. z art. 292 kc i art. 172 kc. Z uwagi na złą wiarę wnioskodawcy może być mowa jedynie o 30 – letnim terminie do stwierdzenia zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Wnioskodawca nie wykazał też faktu przeniesienia spornych urządzeń przesyłowych przez swoich poprzedników prawnych. Sąd I instancji podzielił pogląd prawny wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z 9 grudnia 2009r. IV

CSK 291/09, iż przedsiębiorstwa państwowego nie można uznać w okresie do dnia 1 lutego 1989r. za samoistnego posiadacza nieruchomości

w zakresie odpowiadającym treści służebności gruntowej (art. 352 kc). Następnie Sąd ten skonstatował, że w okresie przed wejściem w życie nowelizacji kodeksu cywilnego (ustawa

z dnia 31.01.1989r., Dz. U. Nr 3, poz. 1), znoszącej zasadę tzw. jednolitej własności państwowej, czyli przed dniem 1.02.1989r., państwowe osoby prawne (w tym przedsiębiorstwa państwowe) wykonywały uprawnienia związane z własnością nieruchomości wprawdzie we własnym imieniu, ale na rzecz Skarbu Państwa, jako jedynego dysponenta własności państwowej. Dlatego też skutki prawne związane z posiadaniem samoistnym w tamtym okresie przez przedsiębiorstwo państwowe nieruchomości mogły powstać tylko na rzecz Skarbu Państwa, a nie na rzecz tego przedsiębiorstwa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2003r., sygn.. akcy V CK 24/03, nie publ.). Konsekwencją tamtego stanu prawnego jest stanowisko, wyrażone przez Sąd Najwyższy

w postanowieniach z dnia 10 lipca 2008r., sygn.. akt III CSK 73/08 oraz z dnia 16 października 2009r., sygn. akt II CSK 103/09, że przedsiębiorstwa państwowego nie można uznać w okresie do 1 lutego 1989 roku za samoistnego posiadacza nieruchomości

w zakresie odpowiadającym treści służebności gruntowej (art. 352 kc). Oznacza to, że niedopuszczalne jest zaliczenie posiadania przez przedsiębiorstwo państwowe wykonywanego przed tą datą do okresu potrzebnego do nabycia służebności przez zasiedzenie przez następcę prawnego tego przedsiębiorstwa. W konsekwencji termin zasiedzenia służebności gruntowych, o których mowa w sprawie upływie najwcześniej

z dniem 1 lutego 2019 roku. Skutkowało to koniecznością oddalenia wniosku. Kosztami postępowania Sąd a quo obciążył wnioskodawcę jako stronę, która je zainicjowała i w nim uległa stosowanie do ogólnej zasady odpowiedzialności za wynik postępowania. Nie wskazana została prawna podstawa tego rozstrzygnięcia. „Jak w punkcie 3 postanowienia orzeczono po myśli przepisu art. 83 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych”.

Apelację od tego postanowienia wniósł wnioskodawca zarzucając sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego (wskutek uznania, że nie wykazał przeniesienia posiadania) oraz naruszenia szeregu przepisów proceduralnych oraz prawa materialnego. Powołując się na powyższe wniósł

o zmianę kwestionowanego orzeczenia i uwzględnienie wniosku ewentualnie o uchylenie postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Uczestnicy postępowania nie zajęli stanowiska odnośnie złożonego środka odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacji nie sposób odmówić słuszności i zasadny okazał się jej wniosek o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Niezależnie od podniesionych zarzutów apelacyjnych w pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, że mimo przyjęcia w kodeksie postępowania cywilnego modelu apelacji pełnej, co między innymi oznacza, że postępowanie apelacyjne jest kontynuacją postępowania merytorycznego w dalszym ciągu ma ono także charakter kontrolny (wyroki Sądu Najwyższego: z 16 maja 2006r. I PK 210/05 nie publ.; LEX nr 197171 i z 6 lipca 2011r. I CSK 67/11 nie publ.; LEX nr 970061). Oznacza to przede wszystkim konieczność oceny prawidłowości zaskarżonego postanowienia. Kontrola instancyjna jest możliwa jednak tylko wówczas, gdy Sąd wyższej instancji zna podstawę prawną kwestionowanego orzeczenia oraz przesłanki i motywy przyjęte przez Sąd, który wydał to orzeczenie. W związku z tym w judykaturze przyjmuje się, że brak uzasadnienia albo rażące luki stoją na przeszkodzie kontroli instancyjnej i na ogół powodują konieczność uchylenia zaskarżonego orzeczenia (uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego

z 18 marca 2011r. III CZ 10/11 nie publ.; LEX nr 1318395 i dalsze wskazane tam orzecznictwo z lat trzydziestych XX – wieku, wyrok Sądu Najwyższego z 26 lipca 2007r.

V CSK 151/07 „Monitor Prawniczy” 2007/17/930, LEX nr 291767). Z kolei w doktrynie prezentowany jest pogląd, że podstawą prawną wspomnianej decyzji procesowej jest w tym przypadku nieważność postępowania wynikająca z art. 379 pkt 5 kpc i art. 383 § 2 kpc

(P. Telenga: „Komentarz aktualizowany do art. 327, art. 329, art. 330 kodeksu postępowania cywilnego”. LEX teza 1 do art. 328 kpc.

Tego typu sytuacja wystąpiła w rozpoznawanej sprawie, gdyż uzasadnienie postanowienia z 30 września 2015r. nie odpowiada wymogom określonym

w art. 328 § 2 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc. W jego świetle nie wiadomo, kto wniósł urządzenia przesyłowe na nieruchomościach będących obecnie własnością małż. S. (choć naturalnie jest to okoliczność drugorzędna), ale przede wszystkim jakie osoby po tym czasie władały faktycznie przedmiotowymi nieruchomościami korzystając

z nich w określony sposób. Dotyczy to zarówno podmiotów sprawujących wspomniane władztwo do 31 stycznia 1989r., jak i po tej dacie. W tym ostatnim przypadku brak jest jakichkolwiek ustaleń faktycznych odnośnie poprzedników prawnych wnioskodawcy

i podstaw prawnych tego następstwa. Siłą rzeczy brak wskazanych ustaleń nie pozwalał na rozważenie – choć oczywiście było to niezbędne – czy zaistniały obie przesłanki z art. 336 kpc składające się na pojęcie posiadania (posiadania służebności jest posiadaniem zależnym – z bogatego orzecznictwa Sądu Najwyższego przykładowo postanowienie Sądu Najwyższego z 3 lipca 2015r. IV CSK 636/14 nie publ., LEX nr 1816576 i dalsze wskazane w uzasadnieniu tego orzeczenia judykaty). Zakładając przez moment hipotetycznie, że posiadanie takie miało miejsce i było wykonywane do 31 stycznia 1989r. przez Skarb Państwa lub przedsiębiorstwo państwowe (kwestia ta będzie przedmiotem dalszych rozważań) to w stosunku do służebności posiadanych od 1961 – jak trafnie wskazuje skarżący - przy obliczeniu terminu zasiedzenia należy uwzględnić treść przepisu art. XLI § 1 i 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964r. „Przepisy wprowadzające kodeks cywilny” (Dz. U. Nr 16, p. 94 ze zm.).

Przyjmując – tak jak to zrobił Sąd meriti – istnienie złej wiary oznaczałoby to, że termin zasiedzenia upłynąłby 1 stycznia 1985r. Natomiast w stosunku do służebności wykonywanych od 1967r. termin ten zakończyłby bieg 31 grudnia 1987r. Osobą nabywającą w ten sposób wspomniane prawo rzeczowe ograniczone byłyby Skarb Państwa (uchwała Sądu Najwyższego z 22 października 2009r. III CZP 70/09 opubl. OSNC 2010/5/6 postanowienie tego Sądu z 12 lutego 2015r. IV CSK 280/14 nie publ., LEX nr 1660670 i dalsza przywołana tam judykatura). Zupełnie jednak nie wiadomo – cały czas zakładając spełnienie przesłanek prowadzących do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyła – dlaczego wniosek w tej części miałby podlegać w takim razie oddaleniu. Nie wchodziło tu przecież w grę jakiegokolwiek doliczenie do czasu posiadania przez Skarb Państwa posiadania jego poprzednika i brak jego wykazania.

U podstaw takiego rozstrzygnięcia musiały leżać więc inne przyczyny, ale nie zostały one wyartykułowane. Niemożliwym jest więc ocena rozumowania Sądu a quo i jakakolwiek kontrola jego poprawności.

Oddalając wniosek w pozostałej części Sąd Rejonowy uznał, że wnioskodawca nie wykazał przeniesienia posiadania. Oczywiście także i tutaj niezbędne są wskazane wyżej ustalenia faktyczne i rozważania Sądu odwoławczego wobec ich braku mogą mieć tylko charakter teoretyczny.

Należy je rozpocząć od przypomnienia, że w orzecznictwie odnośnie tego, czy przedsiębiorstwa państwowe w okresie obowiązywania art. 128 kc mogły być posiadaczami samoistnymi bądź zależnymi nieruchomości wykształciły się dwa odmienne stanowiska. Zgodnie z pierwszym przedsiębiorstwa państwowe nie można uznać w okresie do 1 lutego 1989r. za posiadacza nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności gruntowej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z: 25 stycznia 2006r. i CSK 11/05 nie publ., LEX nr 181257, 10 kwietnia 2008r. IV CSK 21/08 nie

publ., LEX nr 398485, 10 lipca 2008r. III CSK 73/08 nie publ., LEX nr 461735, 11 grudnia 2008r. II CAK 314/08 nie publ., LEX nr 490513, 16 września 2009r. II CSK 103/09 nie opubl., LEX nr 53506096 i z 6 września 2013r. V CSK 440/12 nie publ., LEX nr 1391378).

Drugi kierunek zakłada, że nie ma podstaw do przyjęcia, że posiadanie służebności przesyłowej przez przedsiębiorstwa państwowe przed uchycieniem art. 128 kc nie było posiadaniem i nie mogło prowadzić do zasiedzenia (np. wyroki Sądu Najwyższego z: 31 maja 2006r. IV CSK 149/050 nie publ., LEX nr 258681, 8 czerwca 2005r. V CSK 680/04 nie publ., LEX nr 180843, 10 maja 2013r. I CSK 495/12 nie publ., LEX nr 1365592, 15 stycznia 2009r. I CSK 333/07 OSNC – ZD 2009/4/15 oraz postanowienia tego Sądu z: 17 grudnia 2008r. I CSK 171/08 OSNC 2010/1/15, 12 stycznia 2012r. IV CSK 183/11 nie publ., LEX nr 1130302 i uzasadnienie uchwały 7 sędziów Sądu Najwyższego – zasady prawnej – z 18 czerwca 1991r. III CZP 38/91 OSNC 1991/10-12/118).

Nie są to kontrowersje wyłącznie o charakterze teoretycznym, ale przede wszystkim mają istotne znaczenie praktyczne, zwłaszcza dla kwestii zaliczenia posiadania potrzebnego do nabycia służebności przez zasiedzenie. Jak wyjaśnił bowiem Sąd Najwyższy

w uzasadnieniach postanowień z 20 stycznia 2015r. V CSK 26/14 nie publ., LEX nr 1648193 i z 12 lutego 2015r. IV CSK 280/14 nie publ., LEX nr 1660670 opowiedzenie się za pierwszym ze wspomnianych poglądów oznacza niedopuszczalność zaliczenia posiadania przez przedsiębiorstwo państwowe wykonywanego przed datą 1 lutego 1989r.; możliwe jest natomiast wówczas doliczenie posiadania Skarbu Państwa, ale pod warunkiem jego przeniesienia, które oczywiście trzeba udowodnić. W drugim natomiast przypadku ma miejsce kontynuacja posiadania tej samej służebności przez następujących po sobie jej posiadaczy i ich posiadanie podlega zaliczeniu, o ile tylko nie budzi wątpliwości następstwo prawne pomiędzy kolejnymi osobami prawnymi władającymi liniami przesyłowymi.

W tym miejscu niezbędne jest podkreślenie, że jeżeli z ustalonych okoliczności faktycznych wynika, że w okresie biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, a łączny czas posiadania obecnego posiadacza i jego poprzednika prowadzi do doliczenia okresu poprzednika Sąd powinien uwzględnić z urzędu i nie jest w tym zakresie związany żądaniem wniosku (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2013r. III CSK 156/12 nie publ., LEX nr 1314357). W rozpatrywanej sprawie mimo obowiązku działania we wskazanym zakresie z urzędu Sąd I instancji powinien kwestię tą dokładnie przeanalizować także

w świetle twierdzeń wniosku, skoro (...) S. A. w G. wyraźnie okoliczność tą akcentowała (k. 7 – 7v).

Podzielając pierwszą z zaprezentowanych wyżej koncepcji Sąd meriti zupełnie pominął znaczenie dla rozstrzygnięcia decyzji z 8 marca 1996r. (...), k. 104 – 105. Nie uczynił jej podstawą swoich ustaleń faktycznych nie wyjaśniając swojego stanowiska w tej materii. Tymczasem decyzja wydana na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy z 29 września 1990r.

o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. Nr 79.P.464 ze zm.) może mieć zasadnicze znaczenie dla uznania istnienia dokumentu stwierdzającego przeniesienie posiadania, o którym mowa w art. 348 kc (postanowienia Sądu Najwyższego:

z dnia 18maja 2007r. ICSK 64/2007 nie publ., LEX nr 286763,października 2011r.

V CSK 502/10 nie publ., LEX nr 1096048 i z 20 września 2013r. II CSK 10/13 nie publ., LEX nr 1386028 oraz uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z 6 marca 2015r. III CSK 192/14 nie publ., LEX nr 1666021). Wobec braku niezbędnych ustaleń nie jest możliwa ocena – w razie przyjęcia przeciwnego zapatrywania – czy doszło do następstwa prawnego między kolejnymi podmiotami posiadającymi linie przesyłowe, co jest wystarczające do zaliczenia posiadania.

Ze stwierdzonym uchybieniem ściśle wiąże się kwestia nierozpoznania istoty sprawy, co ma miejsce – najogólniej mówiąc – wówczas, gdy Sąd nie rozpoznaje merytorycznie zgłoszonego żądania (nie bada jego materialnej podstawy). W orzecznictwie wskazuje się przy tym (postanowienia Sądu Najwyższego: z 5 grudnia 2012r. I CZ 168/12 opubl. OSNC 2013/5/68, z 21 sierpnia 2013r. II CZ 26/13 nie publ., LEX nr 1375152, z 13 lutego 2014r. V CZ 3/14 nie publ., LEX nr 1444344, uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z 29 maja 2014r. V CZ 34/14 nie publ., LEX nr 1504592) że pojęcie „nierozpoznania istoty sprawy” w postępowaniu nieprocesowym musi być ujmowane odpowiednio, z

uwzględnieniem specyfiki danej kategorii spraw podlegających rozpoznaniu w tym trybie. Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi również w sytuacji,

w której Sąd I instancji dokonał oceny prawnej roszczenia bez oparcia jej o właściwie ustaloną podstawę faktyczną i w sprawie zachodzi potrzeba poczynienia po raz pierwszy niezbędnych ustaleń faktycznych (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 października 2015r.

I CZ 68/15 nie publ., LEX nr 1930435). Skorzystanie w takim wypadku z możliwości uzupełnienia postępowania dowodowego przez Sąd odwoławczy godziłoby w zasadę dwuinstancyjności postępowania sądowego, zagwarantowaną w art. 176 Konstytucji (zob. liczne orzecznictwo przywołane w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego I CZ 68/15 oraz postanowienie tego Sądu z 22 maja 2014r. IV CZ 26/14 nie publ., LEX

nr 14800062). W sprawach o stwierdzenie nabycia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu przez zasiedzenie (podobnie jak i przy stwierdzeniu zasiedzenia służebności gruntowej) przesłankami zasiedzenia są posiadanie i upływ czasu (o jego długości decyduje kwalifikacja charakteru tego posiadania – czy było w dobrej czy złej wierze). Nakłada to na Sąd obowiązek w ramach pierwszej z nich zbadania wszystkich elementów składających się na treść tego pojęcia, w tym doliczenie posiadania. Tego w rozpatrywanej sprawie zabrakło, co skutkowało musiało przyjęciem już choćby z tej przyczyny zaistnienia nierozpoznania istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc. Wielokrotnie była już wcześniej mowa o braku koniecznym do rozstrzygnięcia sprawy ustaleń faktycznych, co również wskazuje na sytuację przewidzianą w dyspozycji przedmiotowego przepisu.

Rozpoznając ponownie sprawę Sąd Rejonowy w Radziejowie dokona ustaleń faktycznych umożliwiających prawidłowe rozpoznania sprawy. W przypadku działki oznaczonej numerem geodezyjnym (...) (objętej prowadzoną przez ten Sąd księgą wieczystą (...)) ustalenia te powinny doprowadzić do przyjęcia konkretnej daty objęcia nieruchomości w posiadanie (o ile rzecz jasna miało ono miejsce). Gdyby okazało się to niemożliwe niezbędne będzie wskazanie przyczyn, dlaczego ewentualny termin zasiedzenia będzie biegł od przyjętej przez Sąd meriti początkowej daty zasiedzenia. Sąd I instancji sporządzi przy tym uzasadnienie diametralnie różniące się od uzasadnienia kwestionowanego orzeczenia.

W toku dalszego procedowania Sąd I instancji będzie związany (art. 386 § 6 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc) poglądem Sądu Okręgowego o dopuszczalności nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu, które to zapatrywanie w orzecznictwie Sądu Najwyższego jest utrwalone i jednolite (z wyjątkowo bogatego orzecznictwa tytułem przykładu można wymienić wyroki i postanowienia tego Sądu: z 19 maja 2004r. III CK 496/02 nie publ., LEX nr 152776, z 11 marca 2005r. II CK 489/04 niw publ., LEX nr 301735, z 31 maja 2006r. IV CSK 149/05 nie publ., LEX nr 258681, z 8 września 2006r. II CSK 112/06 nie publ., LEX nr 139240, z 4 października 2006r. II CSK 119/06 nie publ., LEX nr 447190, z 10 lipca 2008r. III CSK 73/08 nie publ., LEX nr 461735, z 7 listopada 2008r. II CSK 326/08 nie publ., LEX nr 1130159, z 12 grudnia 2008r. II CSK 389/08 nie publ., LEX nr 484715, z 5 czerwca 2009r. I CSK 392/08 nie publ., LEX nr 578032, z 22 lipca 2010r. I CSK 606/09 nie publ., LEX nr 737248, z 6 lipca 2011r. I CSK 157/11 nie publ., LEX nr1050400, z 26 lipca 2012r. II CSK 752/11 nie publ., LEX nr1218185 oraz uchwały: z 7 października 2008r. III CZP 89/08 nie publ., LEX nr 458125, 7 sędziów Sądu Najwyższego z 9 sierpnia 2011r. III CZP 10/11 OSNC 2011/12/129, z 22 maja 2013r. III CZP 18/13 OSNC 2013/12/139 i z 27 czerwca 2013r. III CZP 31/13 nie publ., LEX nr 1324958). Niejako ukoronowaniem tej linii orzeczniczej jest uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z 8 kwietnia 2014r. III CZP 87/13 opubl. OSNC 2014/7-8/68, w której Sąd Najwyższy zapatrywanie to – choć wywołujące w doktrynie krytyczne oceny – w pełni podzielił. Sąd Okręgowy we Włocławku również je akceptuje, czemu dał już wyraz min. w uzasadnieniach postanowień z 24 stycznia 2013r. I Ca 270/12, z 27 września 2013r. I Ca 149/13 i z 13 marca 2013r. I Ca 256/13 i z 5 marca 2015r. I Ca 218/14.

W zaistniałej sytuacji procesowej nie byłoby celowe odnoszenie się do wszystkich zarzutów podniesionych w apelacji. Warto jednak zasygnalizować w kontekście zarzutów związanych z wystąpieniem po stronie wnioskodawcy złej wiary, że do obalenia domniemania wyrażonego w art. 7 kc może dojść nie tylko w wyniku inicjatywy dowodowej uczestników postępowania. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie podkreślono, że fakty domniemane powinny podlegać ocenie w kontekście wszystkich zebranych w sprawie dowodów, niezależnie od tego, która ze stron wniosowała o przeprowadzenie dowodu. Nie jest również wyłączone stosowanie domniemań faktycznych, jeśli byłyby do tego

podstawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 20 kwietnia 1994r. I CRN 44/94, OSNC 1994, Nr 12, poz. 245; z dnia 7 października 2010r., IV CSK 152/10, LEX nr 707912 czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 października 1997r. II CKN 378/97, OSP 1998, nr 6, poz. 111 i z dnia 7 maja 2014r. II CSK 472/13, Legalis). Inaczej mówiąc obalenie wspomnianego domniemania może być wynikiem przeprowadzonego postępowania dowodowego. Wyraźnie trzeba przy tym rozróżnić ciężar dowodzenia od oceny, czy w zależności od wyników postępowania dowodowego w danej sprawie domniemanie dobrej wiary zostało in concreto obalone. W przywołanym postanowieniu II CSK 472/13 Sąd Najwyższy podkreślił ponadto, że domniemanie z art. 7 kc może wzruszyć dowód, że posiadacz w chwili rozpoczęcia posiadania w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu wiedział lub przy zachowaniu należytej staranności mógł się dowiedzieć o tym, że narusza swoim zachowaniem prawo innej osoby. Takim dowodem może być stwierdzenie braku własnego tytułu posiadacza uprawniającego do wejścia na cudzy grunt czy korzystania z niego w określonym zakresie. Nawiązał tym samym do ugruntowanego już orzecznictwa (przykładowo wyroki Sądu Najwyższego z: 25.11.2008r. II CSK 346/08 nie publ., LEX nr 484714, z 3 kwietnia 2009r. II CSK 400/08 nie publ., LEX nr 607253, z 24 lipca 2009r. II CSK 121/09 nie publ., LEX nr 686359, 17 marca 2010r. II CSK 439/09 nie publ., LEX nr 738477 i postanowienia tego Sądu z 6 września 2013r. V CSK 440/12 nie publ., LEX nr 1391378) zgodnie z którym zajęcie cudzej nieruchomości i umieszczenie na niej urządzeń energetycznych bez tytułu prawnego jest równoznaczne ze złą wiarą. W razie opowiedzenia się przez Sąd meriti za tym kierunkiem orzecznictwa konieczne będzie przyjęcie istnienia po stronie zakładu energetycznego (jego poprzedników prawnych) złej wiary.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy we Włocławku na podstawie art. 386 § 4 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania apelacyjnego rozstrzygnięto w oparciu o przepis art. 108 § 2 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc.

SSO Barbara Baranowska SSO Andrzej Witka – Jeżewski SSO Mariusz Nazdrowicz